

Motion till riksdagen 2009/10:Ub349

av Lage Rahm m.fl. (mp)

En högskola med fokus på studenterna

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	4
4	Kvalitetspaket till högskolan	4
4.1	Mer undervisning inom de ämnesområden som har minst	4
4.2	Länk mellan studier och arbete	4
4.3	Praktik för högskolestudenter	5
4.4	Garanterat studentinflytandet även efter att kårobligatoriet avskaffats	6
4.5	Uppföljning	6
4.6	Studentkontrakt	7
5	Fler platser i högskolan	8
6	Förändringar rörande antagningsregler	8
6.1	Fler metoder för urval	8
6.2	Modersmål som meritämne	9
6.3	Återinför 25:4-regeln	9
6.4	Betyg ska vara likvärdiga vid ansökan till högskolan	10
7	Studenters ekonomi	10
7.1	Höjning av studiemedlet	10
7.2	Avgiftsfrihet	11
7.3	Beräkna bostadsbidrag halvårsvis	11
8	Studiesociala frågor	12
8.1	Bättre studenthälsa	12
8.2	Studier ska vara SGI-skyddande, inte studiemedelstagande	12
8.3	Sjukskrivning och studier på deltid	13
8.4	Bättre villkor för studerande som får barn	13

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att antalet undervisningstimmar måste öka inom de ämnen som har minst undervisning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att universiteten bör utveckla karriärcentrum.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheterna till praktik för högskolestudenter bör öka.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om extra ekonomiska medel för att säkra studentinflytandet vid lärosätena.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla lärosäten ska få i uppdrag att följa upp de studenter som examineras och de studenter som hoppar av sin utbildning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en försöksverksamhet med studentkontrakt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler högskoleplatser.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att områdesprov ska tas fram för urval till högskolan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att betyg i modersmål bör vara meriterande vid högskoleantagning på samma sätt som betyg i andra språk.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att 25:4-regeln bör återinföras.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gamla betyg ska vara lika mycket värda som nya vid urval till högskolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bidragsdelen i studiemedlet bör höjas.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att högskoleutbildning även i fortsättningen ska vara avgiftsfri.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bostadsbidraget bör beräknas halvårsvis.¹
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nationella riktlinjer för studenthälsan ska tas fram.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Arbetsmiljöverket bör få i uppdrag att ta fram arbetsmiljöstatistik där studenter kan urskiljas.²
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är studier som ska vara SGI-skyddade, inte studiemedelstagande.¹

Fel! Okänt namn på

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska vara möjligt att kombinera deltidssjukskrivning med deltidstudier.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre ekonomiska förutsättningar för studerande som får barn under studietiden.¹

¹ Yrkandena 14, 17 och 19 hänvisade till SfU.

² Yrkande 16 hänvisat till AU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Att svensk högre utbildning håller hög kvalitet ligger i allas intresse. Studenterna gör en stor investering både i tid och i pengar när de väljer att utbilda sig och har rätt att förvänta sig att få en utbildning av hög kvalitet. Samhället behöver välutbildade människor som kan bidra till samhällsutvecklingen. Utbildningen måste ge de kunskaper och färdigheter som krävs för att man ska kunna få jobb eller driva eget. Högre utbildning är inte bara ett sätt att få jobb utan bidrar även till personlig utveckling. Vi behöver också en livskraftig och högkvalitativ forskning, och en förutsättning för det är att grundutbildningarna förbereder studenterna väl för fortsatt akademiskt arbete.

Den högre utbildningen i Sverige håller generellt hög kvalitet, men den kan bli bättre. Miljöpartiet lägger här fram ett antal förslag för att stärka kvaliteten i den högre utbildningen.

4 Kvalitetspaket till högskolan

4.1 Mer undervisning inom de ämnesområden som har minst

Kvaliteten inom den högre utbildningen behöver höjas. Under det senaste decenniet har en omfattande utbyggnad av högskolorna skett och antalet studieplatser fördubblades mellan 1990 och 2006. Men kvaliteten i utbildningen är eftersatt. Särskilt inom områdena samhällsvetenskap, juridik, humaniora och teologi är resursbristen framträdande. Antalet studenter per lärare har ökat, och det är inte ovanligt med så lite lärarledd tid som fyra timmar per vecka. Självklart blir kvaliteten lidande om studenten är hänvisad till självstudier i så stor utsträckning. Studenterna behöver undervisning, de behöver möjlighet att ställa frågor och de behöver tid med sina handledare. Särskilt viktigt kan det vara i början av studierna och för elever som kommer från studieovana miljöer.

Miljöpartiet avsätter i höstens budgetmotion ordentliga resurser för att höja kvaliteten på grundutbildningen inom samhällsvetenskap, juridik, humaniora och teologi. Medlen ska gå till att höja kvaliteten i utbildningen framför allt genom mer undervisning. Satsningen sker i en omfattning som till exempel skulle kunna innebära att studenterna inom dessa ämnesområden får ytterligare en och en halv föreläsning i veckan.

4.2 Länk mellan studier och arbete

Att hitta det första jobbet kan ofta vara problematiskt även för dem som har en färdig högskoleutbildning. Många studenter saknar ett eget kontaktnät och

vägar ut i arbetslivet. Samtidigt är det första jobbet avgörande för det fortsatta yrkeslivet.

Miljöpartiet vill förbättra lärosätenas stöd till att förbereda studenterna för att hitta en väg ut på arbetsmarknaden. Det kan handla om att ordna praktik, hitta samarbeten kring examensarbete eller på annat sätt förmedla kontakter mellan studenter och arbetsgivare. Uppgiften är särskilt viktig för studenter från studieovana hem, som ofta saknar egna kontakter med potentiella arbetsgivare och kunskap kring akademikers arbetsmarknad.

På de flesta lärosäten förekommer det olika former av aktiviteter för att hjälpa studenter ut på arbetsmarknaden. Men dessa verksamheter är underdimensionerade för behovet. Högskolorna har för lite pengar för att på allvar kunna hjälpa studenterna med övergången från studier till arbetsliv. Miljöpartiet har därför i sin budgetmotion avsatt särskilda medel för att lärosätena ska utveckla karriärcenter som ska stödja studenterna i övergången mellan studier och arbete.

4.3 Praktik för högskolestudenter

Mycket tyder på att återkommande kontakter med arbetsmarknaden under utbildningstiden gör det lättare att få jobb efter examen. Egna kontakter med arbetsgivare är ofta avgörande för hur man får sitt första jobb. För studenterna är det dessutom viktigt att under studietiden få erfarenhet av olika sätt att tillämpa den kunskap man skaffar sig. Därför är möjligheten att få göra praktik under sin studietid mycket eftertraktad bland studenter. Mer praktik innebär också att fler arbetsgivare får erfarenhet av hur högutbildade kan bidra till deras verksamhet.

Många studenter som vill göra praktik får i dag inte möjlighet att göra det eftersom deras lärosäten inte erbjuder den möjligheten. Miljöpartiet vill skapa möjlighet för fler studenter att få denna värdefulla arbetslivserfarenhet och föreslår därför en försöksverksamhet med praktik. Praktiken ska utformas som en kurs som ger poäng och är studiemedelsberättigande, vilket innebär att hög kvalitet ska hållas.

De lärosäten som är intresserade av att delta i försöksverksamheten anmäler sitt intresse till Högskoleverket som fördelar medlen. Lärosätena anordnar en fristående kurs, ”tio veckors praktik”, som alla studenter som har minst 90 högskolepoäng i ett ämne har rätt att söka. Lärosätena har ansvar för kurserna, vilket innebär att de ska kontrollera kvaliteten och sköta administrationen så att studenterna får praktiken tillgodoräknad i form av akademiska poäng. Miljöpartiet har i budgetmotionen avsatt medel som möjliggör skapandet av 10 000 praktikplatser.

Fel! Okänt namn

4.4 Garantera studentinflytandet även efter att kårobligatoriet avskaffats

Miljöpartiet har alltid sett kårobligatoriet som problematiskt eftersom det innebär att alla högskolestudenter har tvingats vara med i en från högskolorna fristående organisation. Det går helt emot den föreningsfrihet som är ett grundfundament i en demokrati. Samtidigt har vi alltid arbetat för att studenter ska få ökat inflytande, och velat värna den viktiga verksamhet som kårerna bedriver. För oss har det varit självklart att ett avskaffande av obligatoriet måste ske på ett sådant sätt att det inte skadar studentinflytandet. Detta är i hög grad en ekonomisk fråga.

I och med att medlemskap i kårerna framöver blir frivilligt kommer oundvikligen medlemsantalet att minska, även om kårerna sänker avgiften. Kårens inkomster kommer att sjunka dramatiskt, vilket får till följd att verksamheten behöver begränsas eller riktas in på inkomstbringande aktiviteter i stället för arbetet med högskolans kvalitet, jämställdhet och andra viktiga frågor.

Obligatorieutredningen (SOU 2008:11) lade fram ett förslag som vi från Miljöpartiets sida tycker var bra. Utredningen gjorde bedömningen att minst 310 kronor per helårsstudent skulle behövas för att förhindra för stora negativa konsekvenser för studentinflytandet. Utöver detta belopp föreslog utredningen att totalt 30 miljoner kronor ytterligare tillförs för att täcka finansieringen av den studiesociala verksamheten med anknytning till studiesituationen. Totalt innebär det att utredningen bedömde att 125 miljoner kronor skulle behöva tillföras för att inte den viktigaste verksamheten skulle gå om intet. Den borgerliga regeringen föreslog totalt 30 miljoner kronor, vilket den borgerliga majoriteten i riksdagen gick med på. Det skiljer alltså 95 miljoner mellan utredningens bedömning och regeringens.

Bland högskolor och kårer är rösterna eniga – verksamheten kan omöjligen överleva på de 30 miljoner kronor som regeringen skjuter till. I stället kommer högskolorna själva att behöva ta över en del av det arbete som nu kårerna står för, för medel som då får tas från kärnverksamheten förstås. Mot bakgrund av att regeringen inte har gjort någon höjning av pengarna per student under mandatperioden blir situationen än tydligare. Regeringens enorma skattesänkningar finansieras genom sänkt kvalitet bland annat i högskolan.

Miljöpartiet anser att regeringen för en ansvarslös politik. Vi skjuter i vårt budgetförslag till de medel som utredningen bedömde behövs för att säkra studentinflytandet vid lärosätena. Det är en viktig kvalitetsfråga.

4.5 Uppföljning

I dag har studenter små möjligheter att bedöma hur framtidsutsikterna kommer att se ut när de efter avslutade studier ska ge sig ut på arbetsmarknaden. De analyser som görs av hur den framtida arbetsmarknaden ser ut för olika utbildningar är svårtolkade och bygger ofta på antaganden som är mycket osäkra. Ingen kan med säkerhet säga hur arbetsmarknaden kommer att se ut

ett antal år fram i tiden. Men den historiska utvecklingen ger viss vägledning och en bild av i vilken utsträckning tidigare studenter fått relevanta jobb.

Miljöpartiet anser därför att alla lärosäten ska få i uppdrag att årligen mäta hur stor andel av de nyutexaminerade från respektive utbildning om minst tre år som fått jobb som motsvarar utbildningen. Resultatet ska finnas tillgängligt för studenter och allmänheten och redovisas i marknadsföring av utbildningen. Detta är också något som Högscoleverkets styrelse har begärt i en skrivelse till regeringen i februari 2006. Lärosätena bör också få i uppdrag att följa upp de studenter som inte avslutat en påbörjad utbildning. Att veta vilka orsaker som ligger bakom avhoppet är avgörande för arbetet med att förbättra kvaliteten i utbildningen. I båda fallen är det viktigt att statistiken är könsuppdelad, så att man kan få information om situationen skiljer sig mellan kvinnor och män.

4.6 Studentkontrakt

Utbildning är i tid och pengar en av de allra största investeringar som enskilda gör i livet. Studenterna ska kunna förvänta sig en utbildning av hög kvalitet. Många är dock osäkra på vad de kan förvänta sig av sin institution och sitt lärosäte. Det är inte heller tydligt vad som förväntas av den enskilde studenten. Miljöpartiet föreslår därför att universitet och högskolor ska kunna skriva så kallade studentkontrakt med sina studenter. I ett studentkontrakt definieras studenternas rättigheter och skyldigheter och lärosätenas åtaganden.

Studentkontrakten kan innehålla följande:

- ? Utfästelser om lärartäthet och antal undervisningstimmar.
- ? Andelen disputerade lärare som deltar i undervisningen.
- ? Principer för hur bland annat rättning och betygssättning ska gå till.
- ? Principer för planering, schemaläggning och dylikt.
- ? För doktorander kan anges exempelvis hur mycket handledning som den enskilde forskarstuderanden har rätt att kräva.
- ? Platsgarantier för vidareutbildningar och fördjupande kurser.
- ? För studenterna anges till exempel krav på närvaro, det antal studietimmar kursen omfattar och betygskrav för godkänt med mera.

Ett studentkontrakt av detta slag kan lösa många av de problem som lärosätena i dag har att hantera. I dag är det till exempel vanligt att institutioners planering brister och scheman och litteraturlistor kommer sent, vilket skapar svårigheter för studenterna. Det är i allra högsta grad en fråga om kvaliteten i utbildningen. Det är också en fråga om studenternas arbetsmiljö och på så sätt en hälsofråga.

För att främja arbetet med studentkontrakt bör Högscoleverket ges i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med studentkontrakt på fem universitet eller högskolor.

Fel! Okänt namn

5 Fler platser i högskolan

Regeringen har tidigare dragit ner på antalet platser inom högskolan trots att de stora ungdomskullarna födda i början av 1990-talet är på väg in i högskolesystemet. Nu har regeringen dock gjort en tillfällig satsning på fler högskoleplatser, med hänvisning till konjunkturläget. Regeringen föreslår 10 000 nya platser 2010 och lika många 2011. Miljöpartiet är mycket skeptiskt till att satsningen begränsas till två år. De flesta vill gå en programutbildning som är tre år eller längre och begränsningen i tid kan göra det svårt för högskolorna att utnyttja medlen optimalt. Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tillskjuter därför medel även för år 2012.

Vi gör också tillsammans med våra samarbetspartier bedömningen att det behövs fler platser än vad regeringen föreslår. År 2010 och 2011 skjuter vi till 2 500 platser utöver regeringens 10 000. 2012 har regeringen inte avsatt pengar för några ytterligare platser alls. Vi avsätter däremot medel för 10 000 platser då.

6 Förändringar rörande antagningsregler

6.1 Fler metoder för urval

Det måste finnas flera vägar in i högskolan. Betyg och högskoleprov är två metoder för urval, men de är inte perfekta för att bedöma vilka som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig den sökta utbildningen. Och det är det som urvalsmetoderna ska syfta till.

Miljöpartiet har länge drivit frågan om att öppna fler vägar in i högskolan. En viss framgång har nåtts. Högskolorna får numera själva besluta om urvalsgrunder för upp till en tredjedel av platserna på en utbildning. Det vanligaste urvalsinstrument man då använder sig av är intervjuer eller arbetsprover. Än så länge är detta en möjlighet som utnyttjas i mycket liten utsträckning.

Under förra mandatperioden fick Miljöpartiet tillsammans med den dåvarande borgerliga oppositionen igenom ett tillkännagivande i riksdagen om att Högskoleverket (HSV) borde få i uppdrag att ta fram områdesspecifika antagningsprov som skulle kunna användas inom ramen för det egna urvalet. Högskoleprovet mäter kunskap inom en rad områden och ser likadant ut oavsett vilken utbildning man avser söka. Det innebär att en person som har stor fallenhet för matematik kanske inte kommer in på en matematikutbildning för att hon eller han sämre kunskaper på ett helt annat område. Med prov som är anpassade efter den utbildning som studenterna faktiskt avser att söka kan man öka träffsäkerheten i urvalet, eller i alla fall komplettera det urval som sker genom betyg och högskoleprov.

Högskoleverket har dock lagt ner arbetet med att ta fram områdesspecifika antagningsprov. Trots ett ganska omfattande arbete med att ta fram prov på teknik- och vårdområdena valde man att lägga ner projektet. Inom tekniksek-

torn upplevde man att intresset för urvalsinstrument var svalt. Eftersom man har relativt få sökande per plats har man inte så stort behov av att gallra. Det är ett skäl som man kan ifrågasätta eftersom söktrycket till vissa tekniska utbildningar är mycket stort, och det finns ingenting som säger att alla ska använda områdesprov. Inom vårdområdet var intresset mycket stort, men där lade HSV ner arbetet eftersom man bedömde att det skulle bli för kostsamt att ta fram och kvalitetssäkra proven.

Miljöpartiet anser att arbetet med att ta fram olika prov bör fortsätta. Det finns flera områden där söktrycket på utbildningarna är mycket högt och där områdesprov skulle kunna vara värdefulla. Menar man allvar med att öppna upp för nya vägar in i högskolan, så måste man också skapa praktiska förutsättningar för det. Att anta en tredjedel av studenterna genom egna urvalsprocesser måste gå från att vara en teoretisk möjlighet till en praktisk sådan. Högskoleverket bör därför få ett förnyat uppdrag att ta fram områdesprov för urval till högskolan.

6.2 Modersmål som meritämne

Numera ser reglerna för antagning till högskolan ut så att vissa ämnen väger tyngre än andra vid urval. Detta gäller bland annat fördjupningskurser i matematik och kurser i moderna språk. Syftet är att få fler att läsa språk på gymnasiet. Alla språk som läses enligt kursplanen för ämnet moderna språk är meriterande.

Modersmålsundervisningen har en egen kursplan och är därför inte meriterande. Om språkkunskaper ska väga tyngre vid antagning till högskolan så anser Miljöpartiet att kunskaper som eleven tillägnat sig genom studier i modersmålet naturligtvis ska vara meriterande på samma sätt. Det är möjligt att kursplanen för modersmål behöver omarbetas i samband med detta. Så länge betyg i moderna språk är meriterande medan modersmål inte är det, bör elever kunna få sina kunskaper validerade genom att genomgå prövning i ämnet moderna språk.

6.3 Återinför 25:4-regeln

Miljöpartiet menar allvar med att lärandet ska vara livslångt. Det måste finnas många vägar in i vidareutbildning, och det måste ges nya chanser under livets gång. En dynamisk arbetsmarknad ställer krav på flexibilitet hos den enskilde individen. Sverige behöver välutbildad arbetskraft och individer förtjänar en extra chans. Därför är det viktigt att den så kallade 25:4-regeln återinförs. 25:4-regeln innebär att personer som hade fyllt 25 år och hade fyra års arbetslivserfarenhet fick allmän behörighet till högskolan. Miljöpartiet anser att det var en viktig möjlighet och anser att den bör återinföras.

Fel! Okänt namn

6.4 Betyg ska vara likvärdiga vid ansökan till högskolan

Regeringen har beslutat att införa nya konkurrensregler till högskolan 2010/2011. Äldre studenter ska enligt regeringen inte ha samma möjlighet att komma in på attraktiva utbildningar som yngre studenter.

I och med att meritpoäng infördes är det högsta betyg man kan få när man går ut gymnasieskolan 22,5. De elever som gick ut gymnasiet innan denna förändring kunde maximalt få 20 poäng och innan det var det högsta betyget 5.0. Men de kommer inte att få räkna om sina betyg till den nya skalan. Alla med äldre betyg hamnar 2,5 poäng efter i konkurrensen med yngre elever, trots att de inte haft möjlighet att få högre poäng.

Miljöpartiet vill värna det livslånga lärandet. När vi säger det så menar vi det. Regeringen för en politik som leder i helt motsatt riktning. Man bygger in återvändsgränder på alla nivåer i utbildningen, med förslag om att färre ska få högskolebehörighet, färre ska få förbättra sina möjligheter att läsa vidare genom att studera på komvux och nu ska det bli svårare att börja studera på högskolan för de som inte gör det direkt efter gymnasiet.

Om systemet med meritpoäng ska finnas kvar anser Miljöpartiet att gamla betyg måste kunna räknas om. Ett toppbetyg är ett toppbetyg, oavsett om det utfärdades innan eller efter systemet med meritpoäng infördes. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

7 Studenters ekonomi

Sverige behöver välutbildade människor. Utbildning berikar människors liv. I en föränderlig och internationaliserad värld måste människor vara beredda att byta yrkesbana och att omskola eller vidareutbilda sig. Särskilt angeläget är detta i en tid när många människor saknar arbete och behöver uppmuntras att öka sin kompetens och skapa sig bättre förutsättningar inför att situationen på arbetsmarknaden vänder. Ska det vara möjligt krävs det att människor klarar sig ekonomiskt under den tid de studerar. Det kan många inte som det ser ut i dag. Studiemedelnivåerna är alldeles för låga och Miljöpartiet har konsekvent drivit en höjning av studiemedlet så att det går att leva på.

7.1 Höjning av studiemedlet

I dag ligger studiemedlet på drygt 7 800 kronor för en fyraveckorsperiod vid heltidsstudier. Av denna summa är cirka 2 700 kronor bidrag. Att få ekonomin att gå ihop med så knappa resurser till sitt förfogande är för många en utmaning. De flesta studenter klarar sig inte på detta belopp utan tvingas att arbeta vid sidan av sina heltidsstudier. Arbete i stor omfattning vid sidan av studierna riskerar att påverka de studerandes resultat negativt. Många tvingas också låna pengar av familj och vänner. Sveriges Förenade Studentkårer har

räknat ut att dagens studenter går back med 900 kronor i månaden. Det är inte rimligt.

Miljöpartiet vill höja bidragsdelen i studiemedlet med ytterligare 900 kronor i månaden och vi har avsatt medel för det i vår budgetmotion, liksom vi konsekvent gjort de senaste åren. Detta till skillnad mot regeringen som i budgetmotionen föreslår en höjning av bidragsdelen i studiemedlet med 40 kronor i månaden.

7.2 Avgiftsfrihet

Den högre utbildningen i Sverige är idag avgiftsfri. Det har varit en av grundprinciperna för utbildningspolitiken. Det har funnits en bred enighet i svensk politik om att rätten till utbildning inte ska styras av den egna plånbokens tjocklek. Så är tyvärr inte längre fallet. Regeringen har nu beslutat att man kommer att införa studieavgifter för utländska studenter utanför EU och EES redan från höstterminen 2011. Denna förändring är mycket olycklig. Miljöpartiet är mycket tydligt på punkten att studieavgifter inte ska införas.

Den mest omedelbara effekten av införandet av avgifter blir att rekryteringen av icke-europeiska studenter minskar, något som går stick i stäv med regeringens ambitioner om en internationaliserad högskola. På sikt finns också en uppenbar risk att avgifter kommer att införas även för svenska studenter. Erfarenheter från andra länder visar att avgifter för utländska studenter kan vara ett första steg på vägen mot avgifter även för studenter från det egna landet. Detta av flera skäl; det blir svårt att ta ut avgifter av vissa studentgrupper men inte av andra. Samtidigt får staten, genom de utländska studenternas avgifter, upp ögonen för studenterna som potentiell intäktskälla. I tider av ekonomisk åtstramning finns en uppenbar risk att även de inhemska studenterna tvingas betala avgifter för att fylla igen hål i statsbudgeten. Denna utveckling måste motarbetas. Därför bör riksdagen besluta att utbildningen i Sverige ska vara avgiftsfri.

7.3 Beräkna bostadsbidrag halvårsvis

I dagsläget beräknas alltid bostadsbidrag helårsvis. När man söker bostadsbidrag gör man en uppskattning av hur mycket man kommer att tjäna det närmaste året. Bidragets storlek beror bland annat på hur stor inkomst man uppgett att man tror att man ska få. Om det visar sig att man tjänat mer än man trott att man skulle göra blir man återbetalningsskyldig. Det kan bli kännbara belopp för studenten. Istället vore det rimligare att, precis som fribeloppet i studiemedlet, låta bostadsbidraget beräknas utifrån inkomst halvårsvis så att studenter som studerar en termin och inte vet vad de gör senare ändå skulle våga söka bidraget. Då blir det lättare att uppskatta vad man kommer att tjäna och blir det fel så blir det inte ett lika stort belopp att betala tillbaka.

Fel! Okänt namn

8 Studiesociala frågor

8.1 Bättre studenthälsa

Ohälsa är ett problem som uppmärksammas mycket i samhället i dag. Den psykiska ohälsan är ett allvarligt problem bland studenter. Oro, ångest och stress är vanligt förekommande. Tillgången till statistik där studenter som grupp är urskiljbar är dålig, men undersökningar visar att det är ett utbrett problem. Studenthälsan i Uppsala har tidigare genomfört undersökningar som visat att en student av tio uppvisat symptom som tyder på depression. Ett annat allvarligt hot mot många studenters hälsa är den höga alkoholkonsumtionen, som på många håll är en framträdande del av studentkulturen.

Universiteten och högskolorna har ansvar för att tillhandahålla studenthälsovård, som framför allt ska vara förebyggande. Detta ansvar regleras i högskoleförordningens 1 kap. 11 §, som lyder:

Tillgång till hälsovård

11 § Högskolorna skall ansvara för att studenterna har tillgång till hälsovård, särskilt förebyggande hälsovård som har till ändamål att främja studenternas fysiska och psykiska hälsa. Förordning (1996:568).

Någon närmare reglering av hur denna hälsovård ska fungera eller vilken omfattning den ska ha finns inte. Hur studenthälsovården fungerar varierar mellan olika lärosäten. Högskolorna avgör själva hur mycket resurser de vill lägga på den och utvecklingen av anslag har inte följt utbyggnaden av högskolan. Studenthälsovårdens vikt måste understrykas. Omfattning och resurser varierar mycket från lärosäte till lärosäte. Studenterna måste veta vad de kan förvänta sig. Därför tycker vi att nationella riktlinjer för studenthälsan ska tas fram. Riktlinjer som alla lärosäten är skyldiga att leva upp till är en garanti för att alla studenter har möjlighet att få viss hjälp.

Studenthälsovården bör kvalitetssäkras. Detta kan till exempelvis göras genom en certifiering. Lärosätena ska fortsatt vara fria att organisera hälsovårdsarbetet på olika vis. Det är viktigt att kvaliteten i verksamheterna är hög oavsett i vilken organisationsform de drivs.

Arbetsmiljöverket bör få ansvar för att se till att det finns arbetsmiljöstatistik där studenter som grupp är urskiljbara. Studenter lever under särskilda förutsättningar, och det är viktigt att få kunskap om deras arbetsmiljö och hälsa.

8.2 Studier ska vara SGI-skyddande, inte studiemedelstagande

I dagsläget är studiemedelstagande SGI-skyddande, vilket innebär att man får behålla sin SGI om man studerar med studiemedel. Men det gäller bara om man tar ut studiemedel för varje vecka man studerar. Låter man bli att ta ut studiemedel en vecka, till exempel för att man vill spara veckor så förlorar man sitt SGI.

Miljöpartiet anser att detta förhållande är helt orimligt. Heltidsstudier ska utgöra SGI-skyddad tid oavsett i vilken utsträckning den studerande tar ut studiemedel. Det ska inte vara så att en student straffas för att hon eller han vill ta ut mindre än fullt studiemedel, eller ta ut mindre varje termin och få det att räcka längre. Det finns ju skäl till att studiemedlet utformats för att vara flexibelt på detta sätt.

8.3 Sjukskrivning och studier på deltid

Regelverken måste underlätta för människor att utnyttja sin potential. Dagens situation där människor som har kapacitet att studera deltid tvingas in i heltidssjukskrivning är orimligt. Samtidigt är det inte möjligt för dem som är sjukskrivna att påbörja studier på deltid utan de måste, tvärtom mot hur det ser ut om de skulle börja jobba, börja studera på heltid eller inte alls. Deltidsstudier kan vara ett utmärkt sätt att komma tillbaka till studier efter en tids heltidssjukskrivning eller påbörja studier efter en tids sjukdom. Regler måste vara utformade så att de hjälper människor att komma ifrån sjukskrivningen, inte tvärtom.

Miljöpartiet har länge drivit att det ska vara möjligt att vara sjukskriven på deltid och studera på deltid. Vi vill se en så stor flexibilitet som möjligt där utgångspunkten är människorna, inte vilket fack man ska stoppa dem i.

8.4 Bättre villkor för studerande som får barn

Studerande på högskola som får barn och inte tidigare har någon upparbetad SGI eller har förlorat den genom att inte ta studiemedel varje vecka hamnar i dag på grundnivån i föräldraförsäkringen. Det innebär vid maximalt uttag drygt 4 000 kronor i månaden efter skatt. Med tanke på att etableringsåldern på arbetsmarknaden ökat, särskilt för högskolestuderande, så dröjer det för många tills de är 30 år innan de kan få ut en föräldrapenning värd namnet. Rent medicinskt och demografiskt är inte detta rimligt. För barn som växer upp med föräldrar som studerar innebär det dessutom ofta fattigdom och månatliga besök på socialen.

Miljöpartiet föreslår att studerande på högskolan ska ha möjlighet att få ut en föräldrapenning baserad på en studie-SGI utifrån studiemedlet. Alla som studerar på högskolan eller motsvarande och gjort det i minst ett år på heltid och klarat av minst 75 procent skulle ha möjlighet att utifrån studierna få en SGI som är 140 procent av studiemedlet. Detta skulle ge en föräldrapenning på ca 7 700 kronor innan skatt per månad istället för dagens 5 400 kronor före skatt. Med vårt förslag om jobbskatteavdrag för föräldrapenning så blir ersättningen ca 6 600 kronor efter skatt istället för som idag ca 4 300 kronor. Om den studerande dessutom jobbat extra eller under lov blir ersättningen högre. Miljöpartiet avsatte i budgetmotionen för 2010 medel för en sådan reform.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 oktober 2009

Lage Rahm (mp)

Mats Pertoft (mp)

Peter Rådberg (mp)